

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z BIOLOGII W GIMNAZJUM

1. Podstawa Prawna Przedmiotowego Systemu Oceniania z biologii:

- Rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r., w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83 poz. 562) .
- Rozporządzenie MEN z dnia 17 listopada 2010r., w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.
- Podstawa Programowa z biologii dla gimnazjum.
- Statut Szkoły - Wewnątrzszkolne Zasady Oceniania (WZO).
- Program nauczania biologii w gimnazjum autorstwa E. Jastrzębskiej i E. Pyłki-Gutowskiej - BLIŻEJ BIOLOGII, numer dopuszczenia: PGB / 001 /2011.
- Program nauczania biologii w gimnazjum autorstwa R. Napiery, A. Tanajewskiej, E. Korzeniowskiej, K. Szczepańskiej: ZROZUMIEĆ SAMEMU ŚWIAT, numer dopuszczenia: PGB / 07 / s /2010.

2. Przedmiotem oceniania są następujące obszary:

- wiadomości przedmiotowe
- umiejętności przedmiotowe
- postawa ucznia i jego aktywność

3. Cele oceniania:

- rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych
- poinformowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych z biologii i postępach w tym zakresie
- pomoc uczniowi w samodzielnym kształceniu biologicznym
- motywowanie ucznia do dalszej pracy
- przekazanie rodzicom lub opiekunom informacji o postępach dziecka
- dostarczenie nauczycielowi informacji zwrotnej na temat efektywności jego nauczania, prawidłowości doboru metod i technik pracy z uczniem.

4. Sposób informowania o wymaganiach na poszczególne oceny.

- informacja ustna przekazana uczniowi przez nauczyciela w terminie do 2 tygodni od rozpoczęcia nauki
- informacja uzupełniająca może być przekazana, na prośbę ucznia, na początku II semestru
- informacje w formie pisemnej znajdują się u nauczyciela przedmiotu i są dostępne podczas spotkań indywidualnych

5. Ogólne zasady kontroli i oceny osiągnięć uczniów:

- Uczeń ma prawo znać zasady oceniania jego prac oraz wymagania programowe.
- Wymagania programowe zawarte są w planach wynikowych.
- Uczeń otrzymuje oceny cząstkowe, ocenę semestralną i roczną.
- Oceny są jawne dla uczniów i ich rodziców / prawnych opiekunów.
- Każde ćwiczenie / zadanie rozpoczęte na lekcji uczeń ma obowiązek dokończyć w domu.
- Sprawdziany / testy są obowiązkowe i są zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem oraz są odnotowane w dzienniku lekcyjnym danej klasy. Sprawdzoną i ocenioną pracę klasową uczeń otrzymuje do wglądu najpóźniej po upływie dwóch tygodni od daty pisania pracy. W sytuacjach losowych termin oddania prac może być wydłużony. Prace pisemne przechowywane są w szkole do końca danego roku szkolnego.

- Niesamodzielną pracą podczas sprawdzianu / testu jest równoznaczna z oceną niedostateczną. Przez niesamodzielną pracę należy rozumieć: odwracanie się, rozmawianie, odpisywanie, przepisywanie, korzystanie z Internetu itp.
- Kartkówki mogą być zapowiedziane lub nie - obejmują treści do trzech ostatnich lekcji.
- Jeżeli uczeń z przyczyn losowych (choroba, pobyt w szpitalu, itp.) nie był obecny na sprawdzianie, to musi go napisać w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. Jeżeli nieobecność ucznia trwała tydzień i dłużej, termin jest ustalany indywidualnie.
- Obowiązkiem ucznia jest zgłosić się do nauczyciela z prośbą o wyznaczenie terminu pisania pracy. Jeżeli uczeń sam nie zgłosi się do nauczyciela z prośbą o wyznaczenie terminu lub nie pojawi się w wyznaczonym terminie, nauczyciel stawia ocenę niedostateczną.
- Poprawa sprawdzianu / testu jest dobrowolna.
- Nauczyciel ma prawo wybrać kilka osób do napisania kartkówki z ostatniej lekcji. Odmowa jest równoznaczna z oceną niedostateczną.
- Uczeń ma prawo zgłosić nieprzygotowanie do lekcji z przyczyn losowych (uzasadnionych). W przypadku zgłoszenia nieprzygotowania uczeń nie pisze zapowiedzianej kartkówki i nie odpowiada z trzech ostatnich lekcji. Nauczyciel ma prawo sprawdzić wiadomości ucznia z tego samego materiału na kolejnej lub kolejnych 2 lekcjach. Nieprzygotowanie nie obejmuje natomiast zapowiedzianych kartkówek, sprawdzianów / testów, prac klasowych i lekcji powtórzeniowych.
- Na lekcji powtórzeniowej nauczyciel ma prawo odpytywania z zakresu materiału powtórzeniowego.
- Uczeń jest zobowiązany do posiadania na lekcji zeszytu, podręcznika z ćwiczeniami.
- Uczeń ma obowiązek odrabiania prac domowych. Za niewykonanie pracy, lub pracę niesamodzielną uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Nauczyciel ma prawo podsumować pracę na lekcji (lub jej brak) oceniając jedną osobę lub grupę osób. W przypadku niewykonania przez jedną osobę zadania, które powierzył jej nauczyciel, cała grupa może otrzymać ocenę niedostateczną, bez możliwości poprawy.
- Uczeń ma obowiązek w wyznaczonym terminie oddać do oceny dodatkowe prace zlecone do wykonania, np. zielnik, projekt, prezentację multimedialną, referat i in. (niewykonanie zadania jest równoznaczne z oceną niedostateczną).
- Praca / pomoc na terenie szkoły, reprezentowanie jej poza murami budynku nie zwalnia ucznia z bycia przygotowanym na każde zajęcie.
- Uczeń ma obowiązek posiadać w zeszycie przedmiotowym wszystkie tematy lekcji oraz uzupełnić zeszyt w przeciągu 1 tygodnia od dnia nieobecności.
- Nauczyciel ma prawo sprawdzić i ocenić zeszyt lekcyjny.
- Uczeń ma obowiązek odrobić zadane prace domowe. Wszelkie niejasności uczeń ma obowiązek zgłosić nauczycielowi na lekcji, na której zapoznał się z treścią pracy domowej.
- Uczeń ma obowiązek być przygotowany na daną lekcję z trzech ostatnich tematów, chyba że nauczyciel zaleci inaczej.
- Uczeń ma obowiązek uzupełnić nieodrobione zadanie domowe i przyswoić materiał, którego nie opanował na zajęciach.
- Uczeń, który uchyli się od oceniania może być nieklasyfikowany.
- Ustalona przez nauczyciela roczna ocena niedostateczna może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego.

6. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów - ocenie podlegają wszystkie wymienione formy aktywności ucznia:

1. odpowiedź ustna - przy odpowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji powtórzeniowych z całego działu.

2. wypowiedzi pisemne:

- kartkówka – obejmuje niewielką partię materiału (trzy ostatnie tematy).
- sprawdzian, praca klasowa, test – obejmuje większą partię materiału (rozdział, dział programowy); sam sprawdzian oraz jego formę należy zapowiedzieć, co najmniej tydzień wcześniej.
- sprawdziany okresowe (semestralne lub całoroczne, raz w semestrze nauczyciel może przeprowadzić sprawdzian podsumowujący wiadomości ucznia z większej partii materiału).

Przylapanie ucznia na niesamodzielnej pracy podczas tzw. kartkówki, na sprawdzianie lub pracy klasowej wiąże się z otrzymaniem oceny niedostatecznej oraz zakończeniem pracy. Przez niesamodzielną pracę należy rozumieć: odwracanie się, rozmawianie, odpisywanie, przepisywanie, korzystanie z Internetu itp.

3. pisemne prace domowe.

4. inne formy aktywności ucznia:

- referaty
- praca w grupach,
- praca samodzielna na lekcji,
- prowadzenie zeszytu przedmiotowego,
- pokaz, prezentacje indywidualne i grupowe,
- opracowanie i wykonanie pomocy dydaktycznych,
- aktywność na zajęciach w klasie oraz podczas zajęć terenowych,
- wykonanie zielników.

5. aktywność pozalekcyjna związana z poszerzaniem i gruntowaniem wiadomości z biologii.

7. Zasady wystawiania oceny śródrocznej i rocznej:

Wystawianie oceny klasyfikacyjnej dokonuje się na podstawie ocen częściowych, przy czym większą wagę mają oceny za sprawdzian, kartkówkę i odpowiedź, w drugiej kolejności są referaty, praca na lekcji oraz aktywność ucznia; pozostałe oceny są wspomagające.

Przy wystawianiu oceny rocznej brane są pod uwagę oceny uzyskane w całym roku szkolnym.

Wystawiając ocenę śródroczną i roczną uwzględnia się systematyczne uczęszczanie na zajęcia lekcyjne i stosunek ucznia do przedmiotu.

8. Kryteria wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny:

Uczeń otrzymuje ocenę celującą, jeżeli

- opanuje w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej,
- opanuje wiadomości i umiejętności ponadprogramowe,
- posługuje się bogatym słownictwem biologicznym,
- aktywnie uczestniczy w lekcji, uzyskuje maksymalne wyniki z prac pisemnych i odpowiedzi ustnych, odpowiada na dodatkowe pytania,
- potrafi wykorzystywać uzyskaną wiedzę na lekcjach innych przedmiotów oraz poza szkołą,
- trafnie analizuje i interpretuje oraz samodzielnie opracowuje i przedstawia informacje oraz dane pochodzące z różnych źródeł,
- trafnie analizuje zjawiska i procesy biologiczne,
- potrafi zaprojektować doświadczenie biologiczne i zinterpretować jego wyniki,
- formułuje problemy i rozwiązuje je w sposób twórczy, trafnie dobierając liczne przykłady.
- zdobywa co najmniej wyróżnienia w konkursach międzyszkolnych z przedmiotu.

Uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, jeżeli

- opanuje w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej,
- poprawnie posługuje się słownictwem biologicznym,
- wykazuje szczególne zainteresowanie naukami biologicznymi,
- aktywnie uczestniczy w lekcji, z prac pisemnych uzyskuje co najmniej 90% punktów, udziela pełnych odpowiedzi na pytania podczas odpowiedzi ustnych,
- trafnie analizuje i interpretuje informacje i dane pochodzące z różnych źródeł,
- potrafi zinterpretować zjawiska biologiczne,
- potrafi stosować zdobytą wiedzę i umiejętności do samodzielnego rozwiązywania problemów w nowych sytuacjach.

Uczeń otrzymuje ocenę dobrą, jeżeli

- opanuje bardziej złożone wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, które będą użyteczne w szkole i poza szkołą,
- udziela poprawnych odpowiedzi na typowe pytania oraz posługuje się poprawną terminologią biologiczną,
- aktywnie uczestniczy w lekcji, z prac pisemnych uzyskuje 75–89% punktów,
- korzysta z wielu różnych źródeł informacji,
- poprawnie opisuje zjawiska biologiczne, wyciąga właściwe wnioski oraz trafnie dobiera przykłady,
- potrafi stosować zdobytą wiedzę i umiejętności do samodzielnego rozwiązywania typowych problemów, w przypadkach trudniejszych rozwiązuje problemy z pomocą nauczyciela.

Uczeń otrzymuje ocenę dostateczną, jeżeli

- opanuje najważniejsze, przystępne i niezbyt złożone wiadomości i umiejętności programowe, które będą użyteczne w szkole i poza szkołą,
- udziela odpowiedzi na proste pytania, posługując się zrozumiałym językiem i podstawową terminologią biologiczną,
- wykazuje zadowalającą aktywność na lekcji, z prac pisemnych uzyskuje 50–74% punktów,
- korzysta samodzielnie lub z pomocą nauczyciela z różnych źródeł informacji,
- zazwyczaj poprawnie opisuje zjawiska biologiczne, podaje nieliczne przykłady,
- rozwiązuje typowe problemy o małym stopniu trudności.

Uczeń otrzymuje ocenę dopuszczającą, jeżeli

- opanuje wiadomości i umiejętności programowe w stopniu umożliwiającym kontynuowanie dalszego kształcenia,
- udziela odpowiedzi na pytania o niskim stopniu trudności, posługując się zrozumiałym językiem i elementarną terminologią biologiczną,
- wykazuje minimalną aktywność na lekcji, z prac pisemnych uzyskuje 30–49% punktów,
- korzysta pod kierunkiem nauczyciela z podstawowych źródeł informacji.

Uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, jeżeli:

- nie opanował w stopniu umożliwiającym dalsze kształcenie wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej,
- nie przyswaja wiedzy oraz jest niesystematyczny w wykonywaniu prac domowych,
- nie posługuje się elementarnymi pojęciami biologicznymi oraz nie próbuje rozwiązać zadań o minimalnym stopniu trudności,
- nie wykonuje instrukcji i nie podejmuje współpracy z nauczycielem,
- wykazuje bierną postawę na lekcji, z prac pisemnych otrzymuje poniżej 30% punktów.

9. Zasady informowania o postępach w nauce:

- Na pierwszej godzinie lekcyjnej zapoznajemy uczniów z PSO.
- Wszystkie oceny są jawne i podawane na bieżąco.
- Prace kontrolne otrzymuje uczeń do wglądu na lekcji, a rodzice w kontaktach indywidualnych i na zebraniach.
- Prace kontrolne są przechowywane przez nauczyciela do 31 sierpnia danego roku szkolnego
- O ocenach częściowych z przedmiotu informuje rodziców nauczyciel przedmiotu lub wychowawca.
- O ocenach częściowych lub końcowych za pierwszy semestr informuje się rodziców na zebraniach rodzicielskich, udostępniając zestawienie ocen lub w czasie indywidualnych spotkań z rodzicami.
- O zagrożeniu oceną niedostateczną nauczyciel informuje ucznia i wychowawcę, a ten na miesiąc przed klasyfikacją przekazuje informację rodzicom.
- Wszystkie oceny częściowe, oceny prognozowane oraz oceny semestralne i roczne prezentowane są uczniom i ich rodzicom / prawnym opiekunom w dzienniku elektronicznym.

10. Warunki i tryb uzyskiwania wyższej niż przewidywana rocznej (semestralnej) oceny klasyfikacyjnej z biologii:

1. Ustalona przez nauczyciela ocena klasyfikacyjna jest ostateczna, gdy została ustalona zgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania oceny. Uczeń lub jego rodzice / prawni opiekunowie mogą zgłosić się do nauczyciela przedmiotu, jeżeli uznają, że roczna lub semestralna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych powinna być wyższa niż przewidywana.

2. Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców/ prawnych opiekunów o warunkach i trybie uzyskania, wyższej niż przewidywana, oceny klasyfikacyjnej.

3. Uczeń może ubiegać się o wyższą niż przewidywana ocenę semestralną lub roczną jeśli spełnia następujące warunki:

- przystąpił do napisania wszystkich obowiązkowych sprawdzianów klasowych,
- ma wysoką frekwencję (co najmniej 90%) na zajęciach szkolnych, w szczególności na zajęciach edukacyjnych, z których wnioskuje o podwyższenie oceny; wszystkie opuszczone przez niego godziny są usprawiedliwione,
- postawa ucznia wobec obowiązku szkolnego nie budzi większych zastrzeżeń tzn. uczeń systematycznie odrabiał zadania domowe, posiadał na lekcjach podręcznik, prowadził zeszyt przedmiotowy, przestrzegał zasad panujących w pracowni.

4. Uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) składają u dyrektora szkoły/ nauczyciela przedmiotu wniosek w terminie nie dłuższym niż 2 dni od otrzymania informacji o przewidywanej dla ucznia ocenie. Wniosek musi zawierać uzasadnienie oraz stopień, o jaki ubiega się uczeń.

5. Wniosek zostanie rozpatrzony negatywnie gdy:

- uczeń nie spełnia wszystkich warunków wymienionych w pkt. 3
- wniosek zostanie złożony po terminie
- wniosek nie będzie zawierał uzasadnienia lub oceny o jaką ubiega się uczeń

6. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, nauczyciel przygotowuje sprawdzian pisemny (czas trwania sprawdzianu: 45 minut), który zawiera umiejętności i wiadomości na wskazaną przez ucznia ocenę. Uczeń, aby uzyskać wyższą ocenę musi z punktowanego sprawdzianu uzyskać minimum 90% punktów).

7. Stopień trudności zadań odpowiada kryteriom stopnia, o który ubiega się uczeń.

8. Jeżeli uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) wnioskują o uzyskanie wyższej od przewidywanej oceny rocznej uczeń pisze sprawdzian z całego roku.

9. W przypadku uznania wniosku, uczeń wnioskujący o podwyższenie oceny przystępuje do sprawdzianu nie później niż na 2 dni przed posiedzeniem klasyfikacyjnym rady Pedagogicznej.

O terminie sprawdzianu zostają poinformowani rodzice (prawni opiekunowie) oraz uczeń.

10. Z przeprowadzonej przed klasyfikacją poprawy oceny sporządza się protokół, który zawiera:

- datę poprawy oceny,
- nazwisko i imię ucznia, klasę (semestr)
- nazwę zajęć edukacyjnych
- nazwisko nauczyciela przeprowadzającego poprawę,
- pisemne pytania sprawdzające,
- wyniki poprawy ocen.

11. Dostosowanie PSO do możliwości uczniów ze specjalnymi wymaganiami edukacyjnymi – na podstawie opinii i orzeczeń PPP.

Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej dostosować wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.

1. Uczniowie z inteligencją niższą niż przeciętna.

- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że dostosowanie nie może zejść poniżej podstawy programowej),
- podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe),
- wydłużenie czasu na wykonanie zadania,

- podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy, w razie potrzeby udzielenie pomocy i wyjaśnień,
- mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania,
- szerokie stosowanie zasady pogłębłości,
- unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć,
- wolniejsze tempo pracy,
- zadania i system oceniania prac klasowych, sprawdzianów i kartkówek obejmujących większą partię materiału powinien uwzględniać wymagania edukacyjne i zostać dostosowany do możliwości ucznia.

2. Specyficzne trudności w uczeniu się

dysortografia

- błędy ortograficzne nie mają wpływu na ocenę z edukacji dla bezpieczeństwa,
- prace pisemne są oceniane tylko pod kątem merytorycznym.

dysgrafia

- nie podlega ocenie układ graficzny rozwiązywania zadania,
- ocenie nie będzie podlegać staranność: pisma, rysunku pomocniczego, wykresu,
- prace domowe lub inne pisemne zlecone przez nauczyciela uczeń będzie mógł wykonywać na komputerze,
- jeśli pismo jest trudne do odczytania, można pracę pisemną zamienić na wypowiedź ustną,
- ograniczanie tekstów do czytania i pisanie na lekcji do niezbędnych notatek, jeśli to możliwe przygotowanie gotowych notatek do wklejenia.

dysleksja

- uczniowie mają prawo do wydłużonego czasu pracy tj. pisanie sprawdzianów, kartkówek, testów, odpowiedzi ustnych,
- błędy typowe dla dyslektyków nie obniżają wartości pracy ucznia,
- kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału),
- pisemne sprawdziany w miarę możliwości ograniczać się będą do sprawdzanych wiadomości (stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami).
- ograniczanie tekstów do czytania na lekcji.

3. Praca z uczniem niedosłyszącym

- zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla ucznia w pierwszej ławce. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust. Należy też, umożliwić uczniowi odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi,
- należy mówić do ucznia wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji.

Opracował zespół nauczycieli biologii:

- Janina Nowicka
- Emilia Ołdak - Lewandowska